

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023- 2024 (skrajne daty)

Rok akademicki 2025/2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Główne nurty w literaturze polskiej i światowej XX i XXI wieku
Kod przedmiotu*	I C2/36
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Kierunek studiów	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	3 rok, sem. V i VI
Rodzaj przedmiotu	kierunkowy/ moduł przedmiotów uzupełniających (literatura)
Język wykładowy	polski
Koordynator	dr hab. Jolanta Kowal, prof. UR (członkini Zespołu Programowego kierunku studiów DiKS)
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr hab. Anna Wal, prof. UR (autorka programu); Pracownicy Zakładu Literatury Polskiej XX i XXI wieku

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jaki?)	Liczba pkt. ECTS
5			30						2
6			30						2

1.2. Sposób realizacji zajęć

x w formie tradycyjnej

x zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (zajęcia prowadzone są w formie zdalnej, jeśli wynika to z aktualnie obowiązujących przepisów).

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)

Zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość literatury XX i XX w. oraz podstawowej wiedzy z zakresu poetyki i teorii literatury na poziomie szkoły ponadpodstawowej.
Student powinien posiadać podstawową wiedzę z zakresu procesu historycznoliterackiego epok wcześniejszych, znać uwarunkowania periodyzacji oraz podłoże związków rozwoju literatury z procesami społecznymi.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zapoznanie studentów z ważnymi zjawiskami, nurtami, kierunkami w literaturze polskiej i światowej XX i XXI wieku w kontekście historycznym, społecznym, politycznym, kulturowym i artystycznym.
C ₂	Zapoznanie studentów z najważniejszymi dziełami literatury polskiej i powszechnej XX i XXI w.
C ₃	Kształcenie umiejętności krytycznej analizy i interpretacji dzieła literackiego; student ma świadomość tradycji literackiej
C ₄	Uświadomienie potrzeby kształcenia indywidualnego oraz bezpośredniego obcowania z literaturą jako źródłem rozumienia świata i człowieka.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/ka zna niezbędną dla dziennikarza terminologię literacką.	K_W01
EK_02	Student/ka ma uporządkowaną wiedzę ogólną z zakresu literatury polskiej i powszechnej oraz podstawowe rozeznanie w problematyce metodologii zajmującej się nimi dyscypliny naukowej.	K_W03, K_W09
EK_03	Student/ka umie poprawnie wypowiadać się na temat najważniejszych nurtów w literaturze polskiej i światowej XX i XXI wieku, formułując przy tym własne wnioski i opinie.	K_U09
EK_04	Student/ka ma świadomość poziomu swojej wiedzy oraz umiejętności i rozumie konieczność dalszego zdobywania wiedzy w tym kierunku.	
EK_05	Student/ka potrafi krytycznie ocenić zarówno poziom posiadanej przez siebie wiedzy, jak i odbieranych treści, znając ich społeczne oddziaływanie.	K_K03

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
-

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Semestr 5

Treści merytoryczne
1. Omówienie programu zajęć, form ich prowadzenia, listy lektur i warunków zaliczenia przedmiotu. Wprowadzenie w problematykę konwersatorium: terminologia, periodyzacja oraz historyczno-kulturowe tło epoki.
2. Awangarda (termin i jego znaczenie, geneza światopoglądu awangardy artystycznej, strategie artystyczne). Ogólny charakter światowych przemian artystycznych (nowa estetyka). Przewrót w sztuce.
3. Nowe kierunki w literaturze europejskiej: futuryzm (we Włoszech, Rosji, Polsce – główne ośrodki, przedstawiciele, dokonania; charakterystyka poezji futurystycznej na wybranych przykładach: B. Jasiński, S. Młodożeniec, T. Czyżewski.
4-5. Awangarda francuska, dadaizm, nadrealizm. Awangardowa poezja wizualna (kaligramy) – Guillaume Apollinaire.
6-7. I wojna światowa w literaturze polskiej i powszechnej – na wybranych przykładach. Różne ujęcia tematu: pacyfistyczne, epickie, groteskowe...; tzw. stracone pokolenie. (Np. Józef Wittlin, <i>Hymny, Sól ziemi</i> ; E. M. Remarque <i>Na zachodzie bez zmian</i> ; Jaroslav Hašek, <i>Przygody dobrego wojaka Szwejka czasu wojny światowej</i>).
8. Miasto w literaturze i sztuce pierwszej połowy XX wieku – na wybranych przykładach.
9. Pisarstwo kobiet i tzw. „literatura kobieca” a proces emancypacji kobiet. Kobiety o sobie np. Virginia Woolf – esej <i>Kobiety i proza literacka</i> , Irena Krzywicka <i>Zmierzch cywilizacji męskiej</i> , poezja Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, działalność i twórczość Zofii Nałkowskiej)
10. Proza modernistyczna (awangardowa). Nowe formy narracji – <i>Ulisses</i> Joyce’a (fragment: monolog Molly) * Opowiadanie Jarosław Iwaszkiewicza <i>Panny z Wilka</i> a proza Marcela Prousta (<i>W poszukiwaniu straconego czasu</i>).
11. Antyutopia A. Huxleya <i>Nowy wspaniały świat</i> .
12. Neoklasycyzm, akmeizm (poezja kultury). Poeci polscy (L. Staff, J. Iwaszkiewicz), rosyjscy (Anna Achmatowa, Osip Mandelsztam) i anglojęzyczni (Thomas Stearns Eliot <i>Wydrążeni ludzie, Jałowa ziemia</i>).
13. Katastrofizm jako pogląd historiozoficzny i jego echa w literaturze. Druga Awangarda i katastrofizm. Próba charakterystyki zjawiska. Wizjoneryzm i klasycyzm Cz. Miłosza (<i>Trzy zimy, 1936</i>).
14. Poezja okupacyjna Czesława Miłosza na podstawie poematu <i>Świat (poema naiwne)</i> i cyklu poetyckiego <i>Głosy biednych ludzi</i> .
15. Podsumowanie, kolokwium.

Semestr 6

Treści merytoryczne
1. Zajęcia organizacyjne. Zapoznanie studentów z programem zajęć, omówienie form i sposobów ich prowadzenia i zaliczenia oraz listy lektur.
2-3. Wojna i okupacja w literaturze, strategie pisania o wojnie – tematy, konwencje, gatunki; literatura fikcyjna i niefikcyjna, kategorie świadectwa, „solidarnej pamięci”, postpamięci. a) Gułag w literaturze polskiej i rosyjskiej: A. Sołżenicyn <i>Jeden dzień z życia Iwana Denisowicza</i> (wyd. dowolne) lub W. Szalamow, <i>Opowiadania kołymskie</i> , przeł. J. Baczyński, t. 1-3, przedmowa M. Heller, Gdańsk 1991 lub inne wyd. b) literatura Holocaustu; Zagłada w twórczości literackiej „dzieci Holocaustu”...

I. Amiel, <i>Osmaleni</i> , postłowie M. Głowiński, Izabelin 1999 (np. <i>Kartka z pamiętnika, Ziwa</i>).
4-6. Emigracje, migracje a literatura w Europie po II wojnie światowej. Rola kultury w warunkach emigracji. a) Ważniejsze ośrodki życia kulturalnego na obczyźnie: pisma, związki twórcze, wydawnictwa, rozgłośnie radiowe. b) Emigracyjna twórczość Witolda Gombrowicza. „Ojczyzna” i „Synczyzna” - rozliczenie z tradycjami polskości, wizerunek społeczeństwa polskiego w Trans-Atlantyku. Dziennik Witolda Gombrowicza jako przykład diarystyki literackiej. c) Wspólnota losu poetów emigrujących z komunistycznych krajów Europy –Czesław Miłosz, Tomas Venclova i Josif Brodski.
7. Socrealizm w kulturze i literaturze polskiej, program i poetyka na przykładzie poezji. Literackie świadectwa odwilży.
8-9. Literatura po przełomie październikowym: a) tzw. mały realizm, proza egzystencjalnego buntu – opowiadania Marka Hłaski z tomu <i>Pierwszy krok w chmurach</i> lub tegoż <i>Ósmy dzień tygodnia</i> lub <i>Następny do raju</i> b) motyw buntu, turpizm w poezji S. Grochowiaka i A. Bursy.
10. Dramat powojenny – problematyka, przemiany gatunku (Tadeusz Różewicz <i>Kartoteka</i> lub <i>Świadkowie albo nasza mała stabilizacja</i> ; Sławomir Mrożek <i>Emigranci</i>). *S. Beckett, <i>Czekając na Godota</i> .
11. Poezja pokolenia '68 (Nowej Fali) na przykładzie twórczości poetyckiej Ewy Lipskiej lub Stanisława Barańczaka.
12. Zmagania z komunizmem w literaturze i kulturze polskiej: literatura i kultura „drugiego obiegu”, literatura dysydencka, literatura stanu wojennego. Z. Herbert, <i>Raport z oblężonego miasta</i> , W. Szymborska, <i>Ludzie na moście (Głos w sprawie pornografii, Pierwsza fotografia Hitlera)</i> ; T. Konwicki <i>Mała apokalipsa</i>
13. Postmodernizm w literaturze i kulturze.
14. Literatura polska po 1989 roku. Postmodernistyczna saga: <i>Prawiek i inne czasy</i> Olgi Tokarczuk. Prowincja w prozie Andrzeja Stasiuka: <i>Opowieści galicyjskie</i> Andrzeja Stasiuka.
15. Podsumowanie.

3.4 Metody dydaktyczne

Analiza i interpretacja tekstów źródłowych z dyskusją, praca w grupach, referat, dyskusja, prezentacja.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w., ćw., ...)
EK_01	udział w analizie i dyskusji, kolokwium	ćw.
EK_02	udział w analizie i dyskusji, kolokwium	ćw.
EK_03	udział w analizie i dyskusji, obserwacja w trakcie zajęć, kolokwium	ćw.
EK_04	udział w analizie i dyskusji, obserwacja w trakcie zajęć	ćw.

EK_05	udział w analizie i dyskusji, obserwacja w trakcie zajęć	ćw.
-------	--	-----

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

<p>Aktywny udział w zajęciach (dopuszcza się jedną nieusprawiedliwioną nieobecność), w przypadku większej liczby nieobecności zalicza się je na konsultacjach (materiał przewidziany na zajęcia).</p> <p>Ocena łączna z aktywności na zajęciach, pracy analitycznej, referatów i prezentacji oraz kollokwium zaliczeniowego obejmującego treści omawiane na zajęciach i z podanej lektury.</p>
--

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	60
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	4
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, zaliczenia, egzaminu, napisanie referatu itp.)	36
SUMA GODZIN	100
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2 + 2 (semestr 5 i 6)

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

Wymiar godzinowy	-
Zasady i formy odbywania praktyk	-

7. LITERATURA

<p>Literatura podstawowa:</p> <p>1. Teksty literackie</p> <p><i>Antologia polskiego futuryzmu i nowej sztuki</i>, wstęp Z. Jarosiński, Wrocław 1978.</p> <p>Apollinaire G., <i>Wybór poezji</i>, oprac. J. Kwiatkowski, Wrocław 1974 lub inny wybór poezji tegoż autora.</p> <p>Capote T., <i>Z zimną krwią</i>; wyd. dowolne.</p> <p>Eco U., <i>Imię róży</i>; wyd. dowolne.</p> <p>Eliot T. S., <i>Wybór poezji</i>, wybór tekstów K. Boczkowski, W. Rulewicz, wstęp W. Rulewicz, Wrocław 1990 (BN II 230) [tu: wstęp, <i>Jałowa ziemia</i> w przekładzie Czesława Miłosza] lub Eliot T. S., <i>Jałowa ziemia, Wydrążeni ludzie</i>, wyb. i tłum. M. Sprusiński, Kraków 1978 lub inne wydania.</p> <p>Gombrowicz W., <i>Trans-Atlantyk</i>, postowie S. Chwin <i>Gombrowicz i forma polską</i>, Kraków 1998</p>
---

lub W. Gombrowicz, *Trans-Atlantyk*, [w:] tegoż, *Dzieła*, t. 3, Kraków 1986.
Grass G., *Błaszany bębenek*; wyd. dowolne.
Herbert Z., *Wybór poezji*, wstęp i oprac. M. Mikołajczak, Wrocław 2018 (BN I 331), lub *Wybór wierszy* (wyd. dowolne).
Hłasko M., *Pierwszy krok w chmurach*, wstęp i oprac. J. Pyszny, Wrocław 1999 (BN I 295) lub *Ósmy dzień tygodnia* [w:] M. Hłasko, *Utwory wybrane*, wybór M. Komar i L. Kurpiewski, t.1, Warszawa 1986.
Huxley A., *Nowy wspaniały świat – antyutopia*; przeł. B. Baran, Warszawa 2003.
Joyce J., *Ulisses*, przeł. M. Słomczyński, Kraków 2004 (fragment: s. 750-801 monolog Molly).
Konwicki T., *Mała apokalipsa*, Warszawa 1994.
Lipska E., *Wybór wierszy* (wyd. dowolne).
Miłosz C., *Poezje wybrane*, wybór i oprac. Z. Łapiński, Wrocław 2013 (BN I 320) lub *Wiersze*, t. 1-3, Kraków 1993 (i wyd. nast.).
Mrożek S., *Emigranci*, Warszawa 2003.
Remarque E. M., *Na zachodzie bez zmian*, przeł. R. Wojnakowski, Poznań 2015 (lub inne wydania).
Różewicz T., Kartoteka, [w:] tegoż, *Teatr*, wstęp J. Kelera, Kraków 1988, t. 1.
Różewicz T., *Wybór poezji*, wstęp i oprac. A. Skrendo, Wrocław 2017 (BN I 328) lub inny wybór wierszy.
Sołżenicyn A., *Jeden dzień z życia Iwana Denisowicza* (wyd. dowolne).
Szałamow W., *Opowiadania kołymskie*, przeł. J. Baczyński, t.1-3, przedmowa M. Heller, Gdańsk 1991
Szyborska W., *Wybór poezji*, wstęp i oprac. W. Ligęza, Wrocław 2018 (BN I 327) lub *Wybór wierszy* (wyd. dowolne).
Tokarczuk O., *Prawiek i inne czasy*, Warszawa 1996 i wyd. następne.
Vonnegut K. jr., *Rzeźnia numer pięć, czyli Kruczata dziecięca, czyli Obowiązkowy taniec ze śmiercią*; wyd. dowolne.

2. Opracowania:

Burkot S., *Literatura polska w latach 1939-2009*, Warszawa 2010.
Gazda G., *Słownik europejskich kierunków i grup literackich XX wieku*, Warszawa 2009 [wybrane hasła].
Hutnikiewicz A., *Od Czystej Formy do literatury faktu. Główne teorie i programy literackie XX stulecia*, Warszawa 1988.
Tomkowski J., *Wiek XX* (fragmenty), [w:] tegoż, *Literatura powszechna*, Warszawa 2000 lub tegoż, *Dzieje literatury powszechnej*, Warszawa 2008.

Literatura uzupełniająca:

1. Teksty literackie

Amiel I., *Osmaleni*, posłowie M. Głowiński, Izabelin 1999.
Beckett S., *Czekając na Godota* (wyd. dowolne).
Brodski J., *Wybór poezji* (wyd. dowolne).
Hrabal B., *Pociągi pod specjalnym nadzorem* (wyd. dowolne).
Marquez G. G., *Sto lat samotności* (wyd. dowolne).
Stasiuk A., *Opowieści galicyjskie*, Wołowiec 2001 i wyd. następne.
Szałamow W., *Opowiadania kołymskie*, przeł. J. Baczyński, t.1-3, przedmowa M. Heller,

Gdańsk 1991 lub inne wyd.

Świetlicki M., *Wybór wierszy* (wyd. dowolne).

Woolf V., *Eseje wybrane*, przeł. M. Heydel, wybór i oprac. R. Sendyka, Kraków 2018 (tu: *Kobiety i proza literacka*); też: *Własny pokój*, przeł. A. Graff, Warszawa 1998.

Wittlin J., *Hymny* [w:] tegoż, *Poezje*, Warszawa 1978, 1981.

2. Opracowania:

Bereś S., *Literatura emigracyjna (1945-1990). Zarys periodyzacji*, (w:) *W kręgu twórczości pisarzy emigracyjnych. Studia i szkice*, pod red. Z. Andresa, Rzeszów 1999.

Czapliński P., Śliwiński P., *Literatura polska 1976-1998. Przewodnik po prozie i poezji*, Kraków 1999.

Danilewicz Zielińska M., *Szkice o literaturze emigracyjnej*, Wrocław 1992.

Drewnowski T., *Próba scalenia. Obiegi-wzorcy-style*, Warszawa 1997.

Encyklopedia kultury polskiej XX wieku, pod red. G. Dziamskiego, Warszawa 1996.

Kraskowska E., *Piórem niewieściem. Z problemów prozy kobiecej dwudziestolecia międzywojennego*, Poznań 1999.

Literatura Europy. Historia literatury europejskiej, pod red. A. Benoit-Dusausoys i G. Fontaine'a, Gdańsk 2007.

Literatura polska 1918-1975, pod red. A. Brodzkiej, H. Zaworskiej, S. Żółkiewskiego, t. I, 1918-1932, Warszawa 1991 (tu: Burek T., *Prozatorski obraz i bilans wojny: od notatnika z przeżyć do epickiego ujęcia tematu: Dwie fazy w literaturze o wojnie, Polskie przeżycie wojenne, „Patriotycznie i morowo”...*, *Rewizje stereotypów, Epickie echo wojny*, s. 460-478).

Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny, t.1-2, Warszawa 2000.

Legeżyńska A., Śliwiński P., *Poezja polska po roku 1968*, Warszawa 2000.

Markowski P. M., *Polska literatura ponowoczesna. Leśmian, Schulz, Witkacy*, Kraków 2007.

Poetyckie awangardy. Awangarda przedwojenna. Lekcja literatury z Piotrem Śliwińskim, Kraków 2004.

Postmodernizm. Antologia przekładów, wybrał R. Nycz, Kraków 1997.

Równe prawa i nierówne szanse, pod red. A. Żarnowskiego, A. Szwarca, Warszawa 2000, s. 243-254.

Słownik literatury polskiej XX wieku, pod red. A. Brodzkiej i in., Wrocław 1993.

Słownik realizmu socjalistycznego, pod red. Z. Łapińskiego, W. Tomasika, Kraków 2004.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej